Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2011, sp. zn. 3 Tdo 1027/2011, ECLI:CZ:NS:2011:3.TDO.1027.2011.1

Číslo: 4/2013

Právní věta:

Za padělání platebního prostředku ve smyslu § 234 odst. 3, alinea 1, tr. zákoníku je nutno považovat jeho neoprávněné vyrobení či vyhotovení takovým způsobem, že obsahuje zdánlivě správné, avšak ve skutečnosti falešné údaje, a to se záměrem uskutečnit jeho prostřednictvím platební styk. Přitom není rozhodné, zda padělaný platební prostředek obsahuje údaje týkající se jen fiktivních osob, jejichž existenci pachatel pouze předstírá, nebo údaje osob, které skutečně existují.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.08.2011

Spisová značka: 3 Tdo 1027/2011

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku

Předpisy: § 234 odst. 3 bod 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného J. Š. proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 3. 2011, sp. zn. 6 To 11/2011, v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 54 T 8/2010.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 3. 2011, sp. zn. 6 To 11/2011, byl podle § 258 odst. 1 písm. b), d), odst. 2 tr. ř. z podnětu odvolání státního zástupce částečně zrušen napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 1. 12. 2010, sp. zn. 54 T 8/2010, a to ohledně obviněného J. Š. ve výroku o vině pod bodem 2., v celém výroku o trestu a ve výroku o náhradě škody. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. pak odvolací soud nově uznal obviněného vinným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku a zločinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 3 alinea 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku na tom skutkovém základě, že obviněný v období od 27. 12. 2007 do 10. 7. 2009 v K. v rámci zaměstnaneckého poměru ke Komerční bance, a. s., na svém pracovišti na pobočce jmenované banky

v K. ve funkci bankovního poradce, vykonávané od 6. 6. 2007, se záměrem získání majetkového profitu zneužil zejména svého oprávnění vstupovat do počítačové databáze banky, vyhotovovat materiály pro účely zřízení nebo zrušení účtů včetně povolování kontokorentních úvěrů a vydávání platebních karet k nim, uzavírání a ukončení úvěrových smluv a vyhotovování převodních příkazů k realizaci bezhotovostního platebního styku, standardně využívané pro běžná jednání s klienty, s cílem neoprávněného odčerpávání finančních prostředků Komerční banky, a. s., ve svůj prospěch prostřednictvím bankovních produktů vytvořil síť 7 smyšlených klientů banky, na jejichž jména a neexistující osobní data vytvořil síť 7 bankovních účtů, na podkladě kterých formálně navenek předstíral, že se jedná o běžné bankovní operace se skutečnými klienty banky, přičemž jménem těchto smyšlených osob realizoval všechny potřebné úkony a následně i finanční transakce, a to zejména prostřednictvím výběrů hotovosti nebo platbami debetními platebními kartami, vydanými k jednotlivým účtům, a bezhotovostními převody na podkladě bankovních převodních příkazů, které sám vyhotovoval a podepisoval podle podpisového vzoru, který při zakládání účtů těchto fiktivních osob sám vyhotovil. Pro uvedené fiktivní osoby a pro jednu reálně existující osobu J. T., ovšem bez jejího vědomí, pak obviněný získal od Komerční banky, a. s., poskytnutí úvěrů a peněžní prostředky z takto neoprávněně získaných úvěrů, které byly poukazovány ve prospěch běžných účtů jednotlivých fiktivních osob, s nimiž disponoval výhradně obviněný, a ve prospěch běžného účtu J. T., s nímž disponoval na podkladě padělaného podpisu na příslušných dokumentech, použil pro vlastní potřebu, pro účely zastření podvodného charakteru svého jednání a rovněž k částečnému splacení dřívějších úvěrů. Tím obviněný způsobil Komerční bance, a. s., škodu v celkové výši 2 677 617,27 Kč.

Za tyto trestné činy a za trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1 tr. zák., ohledně něhož zůstal výrok o vině v rozsudku soudu prvního stupně nezměněn, byl obviněnému uložen podle § 234 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání 5 let a 6 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Dále byl obviněnému podle § 73 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu zaměstnání, povolání nebo činnosti spojené s poskytováním nebo zprostředkováním bankovních služeb na dobu 5 let. Výrokem podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil odvolací soud obviněnému povinnost k náhradě způsobené škody.

Proti citovanému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný J. Š. prostřednictvím svého obhájce dovolání, v němž uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Ve vztahu k trestnému činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 3, alinea 1, tr. zákoníku obviněný nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, podle něhož z hlediska naplnění znaku „padělá“ není rozhodující, zda osoba, na jejíž jméno byl vystaven padělaný platební prostředek, reálně existuje či nikoli. Obviněný považuje naopak za správný právní názor soudu prvního stupně, podle kterého se padělám rozumí vyhotovení padělku v rozporu s originálem, k němuž může dojít pouze v případě, když osoby vyhotovitelů jednotlivých podpisů, popřípadě potřebných údajů, jsou odlišné. Pokud tedy obviněný reprodukoval podpisové vzory fiktivních osob, které sám předtím „vytvořil“, nejednalo se podle jeho názoru o padělání ve smyslu zákona. V této souvislosti obviněný poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci vedené pod sp. zn. 9 Tz 114/2000, z něhož vyvodil, že o padělání platebního prostředku ve smyslu § 234 odst. 3 tr. zákoníku může jít pouze tehdy, když se jedná o skutečně existující platební prostředek, a nikoli o platební prostředek neexistující osoby, který může budit toliko zdání reálného platebního prostředku. Fiktivní platební prostředek nemůže požívat ochrany jako platební prostředek reálný. Podle obviněného jde prakticky o stejnou situaci, jako kdyby byla uváděna do oběhu platidla neexistující měny, kde by také nepochybně nebylo možno dovodit znak „padělání“. Obviněný dále poukázal i na dikci ustanovení § 234 odst. 1 tr. zákoníku, kde je zmínka o platebním prostředku „jiného“, z čehož opět dovodil, že ochrana se poskytuje pouze platebnímu prostředku, který náleží reálně existující osobě.

Obviněný uplatnil i další námitky a závěrem svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci i jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Ostravě (zde jen ve výroku o vině pod bodem 2.) a aby přikázal soudu prvního stupně nové projednání a rozhodnutí věci.

K dovolání obviněného J. Š. se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jeho názoru jde o padělání, tj. neoprávněné vyhotovení platebního prostředku, bez ohledu na okolnost, zda je platební prostředek vyhotoven na jméno osoby odlišné od pachatele a reálně existující, nebo na jméno osoby fiktivní (neexistující). V případě ustanovení § 234 tr. zákoníku není objektem trestného činu pouze ochrana zájmů subjektů oprávněných vyhotovovat platební prostředky, ale především ochrana řádného fungování platebního styku, zejména bezhotovostního. Řádné fungování bezhotovostního platebního styku přitom může být nepochybně narušeno i padělaním a použitím padělaných platebních prostředků znějících na jména fiktivních osob. Z hlediska praktických dopadů by tedy byla situace vytvořená jednáním obviněného zcela shodná jako v případě, kdyby za účelem páchání trestné činnosti vytvořil síť účtů a platebních prostředků na jména osob reálně existujících, které však u Komerční banky, a. s., pobočka v K., nikdy neměly žádný účet. Odkaz obviněného na ustanovení § 234 odst. 1 tr. zákoníku nepovažuje státní zástupce za přiléhavý, protože jde o samostatnou skutkovou podstatu postihující jednání pachatele, který neoprávněně disponuje s řádně vyhotoveným platebním prostředkem náležejícím jinému; toto ustanovení však vůbec nepostihuje padělání platebního prostředku. Naproti tomu z ustanovení § 234 odst. 3 tr. zákoníku, které je rovněž samostatnou skutkovou podstatou, nijak nevyplývá, že by spácháním tohoto trestného činu musely být nějak dotčeny zájmy jiného, individuálně určeného účastníka platebního styku. Státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl podané dovolání, protože je zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud dospěl mimo jiné k následujícím závěrům.

Pokud jde o trestný čin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 3, alinea 1, tr. zákoníku dovolací námitky obviněného J. Š. se netýkají obsahu pojmu „platební prostředek“, takže v tomto směru lze pro stručnost odkázat na právní nauku (viz např. Šámal a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 2131 a násl.). Pod pojmem „padělání“ platebního prostředku se rozumí jeho falešné vyrobení či vyhotovení bez oprávnění. Takový falzifikát osvědčuje zdánlivě správné a reálné údaje, které jsou jinak způsobilé k uskutečnění platebního styku. Pachatel přitom musí jednat v úmyslu použít jím vytvořený instrument (platební prostředek) jako pravý, tzn. jeho cílem je uskutečnit jeho prostřednictvím platební styk (v judikatuře k tomu viz přiměřeně rozhodnutí pod č. 21/2001 Sb. rozh. tr.).

V posuzovaném případě obviněný J. Š. jednal způsobem popsaným ve výroku o vině v napadeném rozsudku, tedy jako zaměstnanec Komerční banky, a. s., způsobem, který zjistily soudy nižších stupňů, manipuloval jednak s účty, jež sám u jmenované banky nejdříve podvodně založil na jména 7 fiktivních osob, a jednak s účtem skutečného klienta této banky J. T. Cílem jednání obviněného bylo odčerpat z těchto bankovních účtů finanční hotovost a získat ji pro sebe, tedy ke svému obohacení. K tomu obviněný použil standardních postupů, jež se uplatňují v rámci platebního styku (příkazy k zúčtování ve formě příkazů k úhradě, platební karty). Všechny jednotlivé případy pak mají společné to, že obviněný bez oprávnění vyhotovil a poté použil platební prostředky, které osvědčovaly realitu jen zdánlivě (tj. falešně). V tomto smyslu pak padělal použité platební prostředky. Podle názoru Nejvyššího soudu přitom není rozhodné, že z větší části jednal jménem neexistujících (fiktivních) osob, jejichž účty (a tedy i příslušné podpisové vzory) předtím sám – s cílem získat peníze – podvodně „vytvořil“. Je totiž třeba vzít v úvahu, že objektem trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 tr. zákoníku je především ochrana platebních prostředků, a tím i ochrana řádného fungování celého, zejména bezhotovostního platebního styku. Z tohoto hlediska pak nemůže být rozhodné, zda pachatelem vyrobený falzifikát platebního prostředku

se vztahuje k reálně existující či fiktivní osobě. Podstatné je, že účelem padělku bylo dosáhnout uskutečnění platebního styku prostřednictvím falešného instrumentu v podobě platebního prostředku.

Výše uvedenou argumentaci lze tedy uzavřít tím, že za padělání platebního prostředku ve smyslu § 234 odst. 3, alinea 1, tr. zákoníku je nutno považovat i jeho neoprávněné vyrobení či vyhotovení takovým způsobem, že obsahuje zdánlivě správné, avšak ve skutečnosti falešné údaje, a to se záměrem uskutečnit jeho prostřednictvím platební styk. Přitom není rozhodné, zda padělek (falzifikát) obsahuje údaje týkající se osob, jejichž existenci pachatel pouze předstírá, nebo osob, které skutečně existují. Proto Nejvyšší soud považuje napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci za věcně správný.

V další části odůvodnění se Nejvyšší soud vypořádal s ostatními námitkami obviněného J. Š., a protože ani ty neshledal důvodnými, podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jeho dovolání jako zjevně neopodstatněné.